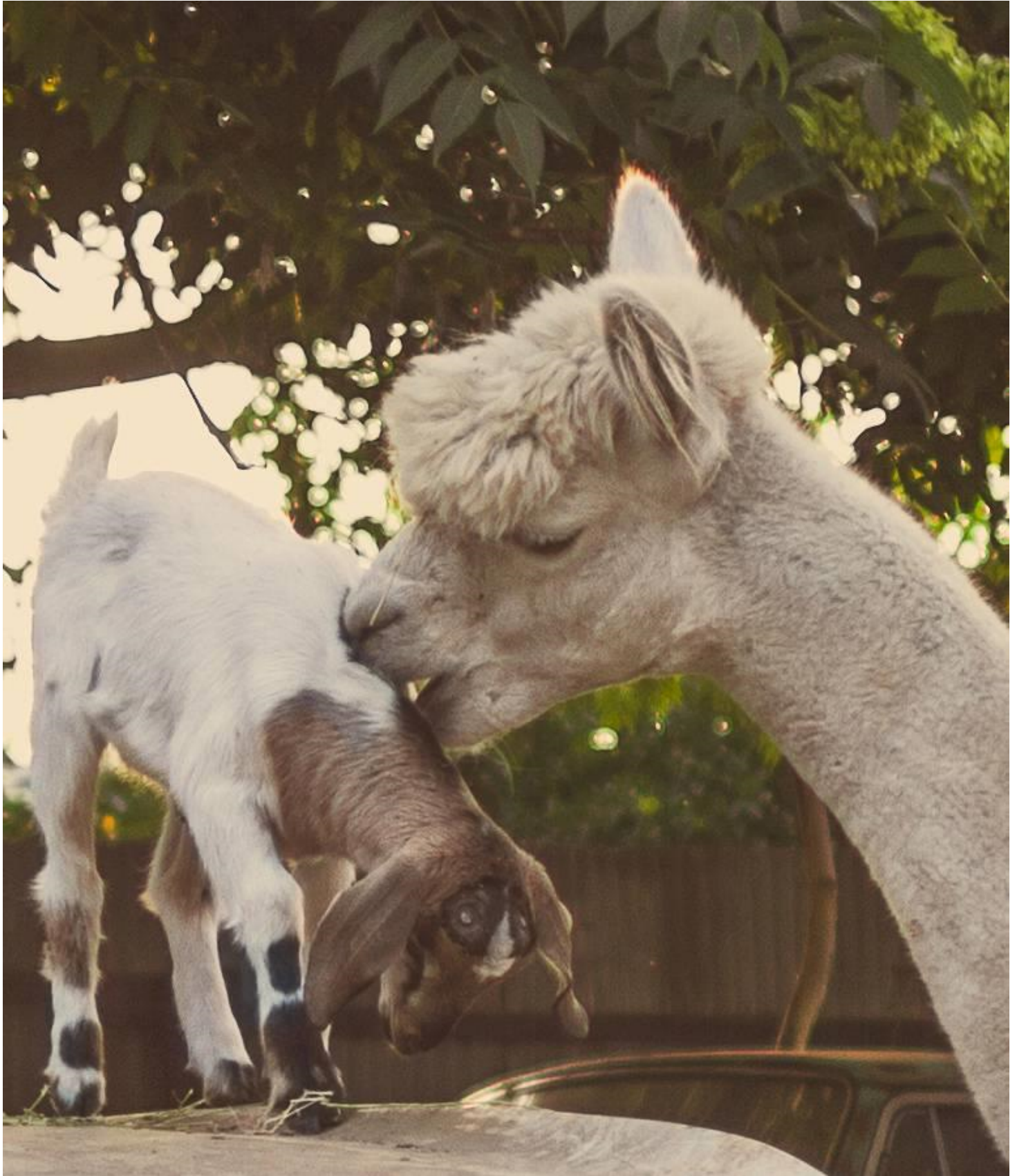

S.O.S.

Skifter om Samtalegrammatik

Årgang 2, nr. 7

At "have haft ringet"

Karen Brøcker

Skifter om Samtalegrammatik 2: 7

2015

ISSN 2445-7256

Skifter om Samtalegrammatik (SoS) er en serie arbejdspapirer om samtalegrammatik som udgives af forskergruppen *DanTIN* ("Danish talk-in-interaction"). *DanTIN* består af studerende og forskere fra og omkring Lingvistik på Aarhus Universitet. *DanTIN* bestyrer hjemmesiden *samtalegrammatik.dk*. Udgivelserne i *Skifter om Samtalegrammatik* er arbejdspapirer, studenteropgaver, rapporter og andet som beskriver og analyserer samtalegrammatiske fænomener.

Skifter om Samtalegrammatik er ikke fagfællebedømt, men en redaktionsgruppe under *DanTIN* har vurderet udgivelserne i SoS fortjener at komme til offentlighedens kendskab. I nogle tilfælde er der tale om ældre skrifter, som *DanTIN* har fået lov af forfatterne til at udgive. I andre tilfælde er skrifterne lavet til SoS. *Skifter om Samtalegrammatik* kan frit deles med angivelse af forfatter, årstal samt tidsskriftets navn og nummer.

DanTIN udgiver også fagfællebedømte artikler. Du kan se mere om vores udgivelser, projekter og resultater på *samtalegrammatik.dk*, og her kan du også se hvordan du kommer i kontakt med os.

Billedet til forsiden (*Alpaca Bites Kid Goat*) er taget af [TC Morgan](#) og beskåret af Nicholas Mikkelsen. [Nogle rettigheder forbeholdes.](#)

Redaktionsgruppen for dette nummer består af: Emilie Tholstrup.

Redaktionel kommentar

Nogle gange siger folk 'han har ringet', og andre gange siger de 'han har haft ringet'. Er dette blot et tilfælde, er det dialektalt/regionalt bestemt, eller kan det være, at der er en betydningsforskel, og at det hænger sammen med, hvad der foregår i samtalen og i situationen? Det er det spørgsmål, Karen Brøcker undersøger i denne artikel. Og hun finder nogle gode bud på et svar.

Artiklen blev oprindeligt skrevet som en studenteropgave i 2010-2011, og den bliver nu tilgængelig for et større publikum. Den er nemlig et godt eksempel på én af pointerne med samtalegrammatik.dk: små grammatiske forskelle i samtalesproget kan have en betydning.

Der findes allerede et opslag om denne artikels emne i samtalegrammatik.dk (<http://samtalegrammatik.au.dk/opslag-enkelt-visning/artikel/har-haft-xet/>) og i dette opslag henvises til Karen Brøckers oprindelige opgave. Nu kan alle få adgang til den forskning, der ligger bag opslaget.

At "have haft ringet"

af KAREN BRØCKER

1. Indledning

Baggrunden for denne undersøgelse er en undren over, hvad udtrykket "har/havde haft ringet" betyder i forhold til det lignende udtryk "har/havde ringet". Diderichsen (1970, 134) nævner kort fænomenet og kalder det "dobbelt Perfektum", mens Kristiansen et al. (1998, 80) skriver, at "(d)en - vist nok - ret nye form: 'jeg *har haft ringet* til dig' er svær at greje, men dens betydning har noget med aspekt at gøre" (original kursivering, kb). En artikel i Mål og Mæle (1988), der hovedsagligt består af en række eksempler på fænomenet, tyder dog på, at fænomenet hverken er særlig nyt eller specielt forbundet med enkelte dialekter: det ældste eksempel er fra omkring 1920, og der er eksempler fra flere steder i landet omend flest fra Sjælland og øerne (disse anvendes ikke i denne undersøgelse, da der er tale om en blanding af tale- og skriftsprogseksempler, hvoraf en del forekommer som svar på spørgeskemaer o.l. Se mere om data i afsnit 2).

På baggrund af oplevede eksempler på anvendelsen af formatet "har/havde haft ringet" opstilles den hypotese, at "har/havde haft ringet"-formatet udelukkende anvendes til at referere til ubesvarede opkald, mens formatet uden "haft" anvendes mere bredt. Dette stemmer muligvis overens med Kristiansen et. al's (1998) vurdering af, at formatet har noget med aspekt at gøre, mere herom i afsnit 5. Den mere generelle form, "har/havde (haft) x-et", kunne også have været udgangspunktet; i artiklen fra Mål og Mæle (1988) er der eksempler på, at "har/havde haft" anvendes sammen med mere end 30 forskellige verber. I denne undersøgelse sættes imidlertid fokus på eksempler, der indeholder verbet "ringe", da denne sammenstilling er den hyppigst forekommende i det tilgængelige datakorpus.

Diderichsens (1970, 134) betegnelse "dobbelt Perfektum" kunne tyde på, at konstruktionen betydningsmæssigt lægger sig op ad den traditionelle perfektumsform. Dermed er det oplagt at betragte "har/havde haft ringet" i lyset af den del af det grammatiske

system, der beskæftiger sig med, hvordan vi taler om tid og udstrækning af tid på dansk, dvs. det danske tempus-/aspekt-system.

Hvor tempus betegner den tid, hvor en begivenhed finder sted, eller en proces varer, betegner aspekt distributionen af en begivenhed eller en proces. Jørgensen (2001, 115) skriver, at aspekt betegner "hvordan handlingen skal opfattes inden for udsigelses-subjektets opmærksomhedsfelt, dvs. det tidsrum, som den talende sætter som ramme om handlingen".

På dansk har man fem tempusformer: præsens (nutid), perfektum (førnutid), præteritum (datid), pluskvamperfektum (førdetid) og futurum (fremtid). Ifølge Jørgensen (2001) har disse tempusformer aspektuelle bibetydninger ved siden af deres respektive tempusbetydninger. Præsens indebærer generelt, at begivenheden er uafsluttet i forhold til udsigelsestidspunktet, mens præteritum generelt indebærer, at begivenheden er afsluttet (selv ved imperfektive verber). Glissmann (1986, 240) tilføjer, at præteritum markerer, "at det propositionsindhold, der omtales i ytringen (...) er *anskuet* før kommunikationssituationen" (original kursivering, kb). Dvs. at propositionsindholdet muligvis stadig er gyldigt, men at talerens erfaring af forholdet er afsluttet inden tidspunktet for kommunikationssituationen. Glissmann (1986, 249-250) noterer derudover, at "normal perfektum" kan have to forskellige betydninger med lidt forskellige aspektuelle bibetydninger: enten at det omtalte har direkte konsekvenser på eller lige op til taletidspunktet, eller at det i samtalen har interesse, om eller at det omtalte engang har fundet sted. I begge tilfælde er der tale om "førnutid", noget der er sket før taletidspunktet, mens udstrækningen og placeringen af begivenheden varierer med de to betydninger.

For at belyse hypotesen om, at formatet med "haft" anvendes ved ubesvarede opkald, undersøges det gennem en analyse af 29 talesprogseksempler, hvordan det at sige "har/havde haft ringet" adskiller sig fra det at sige "har/havde ringet". Eksemplerne analyseres vha. konversationsanalytiske begreber og metoder. Fokus ligger dermed på, hvilke handlinger samtaledeltagerne udfører gennem brugen af formaterne med og uden "haft" og derigennem hvilken forståelse af formaterne, de udviser.

Efter en kort redegørelse for det data, der anvendes i undersøgelsen (afsnit 2), beskrives de relevante konversationsanalytiske

begreber nærmere i afsnit 3. Derefter følger en analyse af udvalgte eksempler på de to formater i afsnit 4, hvorefter de to formater sammenlignes i afsnit 5.

2. Data

Alle eksemplerne i denne undersøgelse er taget fra naturligt forekommende samtaler og er hentet fra Samtalebanken, samlingen ved Afdeling for Lingvistik, AU, og fra Trine Heinemanns data. Der er tale om følgende samtaler:

- Samtalebanken:
 - anita, berit1, berit2 (fra radio, natteravn),
 - anne-og-beate (fra sam2),
- Samlingen ved Afd. For Lingvistik:
 - Genbrugs,
 - IkkeHjemmeDruk,
 - Skurvogn,
 - Kat7,
 - Cyn3, Cyn4,
 - DTFORKER,
 - DTTURBO,
 - TLF2,
 - Faardenlige,
- Trine Heinemanns data:
 - TH/S2/49/Fie & Ester/Neg633,
 - TH/S2/28/Martin & Jens/Neg273,
 - TH/S2/49/Fie & Ester IV/tag14,
 - TH/M2/3/Fie & Jens,
 - TH/M2/1/Fie & Krista I/Neg1,
 - TH/S2/9/Fie & Jens/Neg173,
 - TH/S2/119/Jens & Hans Pedersen/jo54.

I opbygningen af det anvendte datakorpus er alle samtaler i Samtalebanken og i samlingen ved Lingvistik undersøgt. Alle de eksempler på fænomenerne "har/havde (haft) ringet", der findes i de nævnte samlinger, indgår i denne undersøgelse. Med undtagelse af de eksempler, der stammer fra Trine Heinemanns data, er alle

eksemplerne retransskriberede, og alle transskriptionerne følger transskriptionskonventionerne som beskrevet hos Jefferson (2004).

Trine Heinemanns data har kun været tilgængeligt i transskriberet form og er derfor ikke blevet retransskriberet i forbindelse med denne undersøgelse. I de enkelte tilfælde, hvor der er tvivl vedrørende den oprindelige transskription, er der indsat tomme parenteser (), der er den generelle måde at markere usikkerhed på i den anvendte transskriptionskonvention.

Korpusset indeholder 25 eksempler på "har/havde ringet" og fire eksempler på "har/havde haft ringet". Derudover inddrages to eksempler på "har haft x-et" til perspektivering af konklusionerne vedrørende "har/havde haft ringet"-formatet. Disse to er de eneste eksempler på dette fænomen (med andre verber end "ringet"), der indgår i det datamateriale, der har været til rådighed.

Gengivelser af de enkelte eksempler i teksten vil indeholde navnet på samtalefilen (som i listen ovenfor) samt originale linjenumre. Alle data er anonymiseret, så det ikke er muligt at identificere personerne i samtalerne ud fra transskriptionerne. Alle de eksempler, der indgår i undersøgelsen, kan findes i appendiks A (side 22).

3. Konversationsanalyse

Konversationsanalysen studerer samtaler mellem mennesker ud fra et interaktionelt perspektiv og beskæftiger sig med "tale-i-interaktion". Fokus er, hvordan menneskers handlinger produceres og forstås, mens sproget som medium indtager en sekundær rolle (Pomerantz og Fehr 1997). Intet fænomen er på forhånd afskrevet som ubetydeligt eller usystematisk. Ud af denne tilgang er der vokset en forståelse af, at selv almindelige, dagligdags fænomener er systematiske og ordnede. Konversationsanalysen er udviklet af sociologen Harvey Sacks, men anvendes i dag af forskere med mange forskellige faglige udgangspunkter.

En af de grundlæggende antagelser inden for konversationsanalysen er, at mennesker gennem deres interaktion fremviser og forhandler deres forståelse af deres situation og i den forbindelse både viser, anvender og skaber normerne for interaktion. Dermed kan man som samtaledeltager (og analytiker) få et indblik i de talende personers forståelse af den situation og de normer, som de forholder sig til gennem deres interaktion.

En anden vigtig pointe er, at den grundlæggende analyseenhed er handlinger snarere end ytringer. Dette er baseret på en opfattelse af, at mennesker kommunikerer (sprogligt eller på anden vis) for at udføre handlinger snarere end for kun at viderebringe information (Steensig 2010). Det er dermed de handlinger, som samtaledeltagerne udfører gennem deres sproglige interaktion, der er i fokus.

3.1 *Turtagning og præference*

I studiet af tale-i-interaktion betragtes den måde, folk skiftes til at tale på under begrebet "turtagning". Begrebet dækker over, at talere skiftes til at tale på meget ordnede måder, hvor talerskabet forhandles mellem de deltagende partere (Sacks et al. 1974). Tale-ture følger ikke blot hinanden serielt, men hænger også sammen i sekvenser, hvor hver tur er "doubly contextual" (Heritage 1984, 242), idet den både udviser talerens forståelse af den tur, der gik forud, samt gør nogle specifikke handlinger relevante i den næste tur. En særlig type sekvens er nærhedsparret ("the adjacency pair"), hvor een handling (førstepardelen eller "the first pair part") kalder på een ud af en gruppe af mulige handlinger (andenpardelen eller "the second pair part"). Et eksempel er en invitation, der som førstepardel i et nærhedspar kalder på enten en accept eller et afslag som sin relevante andenpardel.

Det er sjældent, at alle de mulige andenpardele til en førstepardel har samme status, og ofte kan en ud af flere mulige andenpardele identificeres som det "præfererede" svar på en førstepardel. Her anvendes begrebet "præference" ikke i den konventionelle betydning, der har med personlige ønsker at gøre, derimod er den præfererede andenpardel ifølge Schegloff (2007, 59) "that response to the first pair part which embodies or favors furthering or the accomplishment of the activity".

Præfererede handlinger udføres ifølge Pomerantz (1984) i et format, der viser talerens orientering. Det vil sige, at en taler, der (mener at han/hun) producerer en præfereret andenpardel, vil udvise sin forståelse af dette i det format, handlingen udføres igennem. Ifølge Pomerantz (1984) er det præfererede format et, der er designet til at maksimere forekomsten af den handling, der udføres gennem dette format. Dette indebærer bl.a. at pauser mellem ture minimeres, og at turen indeholder en eksplicit frem-

bringelse af den handling, der er tale om. Derimod er det dispræfererede format ifølge Pomerantz (1984) designet til at minimere forekomsten af den handling, der foretages i dette format, bl.a. ved at bruge lange pauser mellem ture, hvilket giver den første taler mulighed for at ændre sit tidligere standpunkt.

3.2 Data og transskriptioner

Fokus i konversationsanalytiske undersøgelser er deskriptivt. Det undersøges primært, "hvordan" mennesker interagerer, hvilke kommunikative redskaber de gør brug af etc. og ikke, "hvorfor" de i en given situation opfører sig, som de gør. Undersøgelsen af, hvordan folk interagerer, baseres på optagelser af interaktionen, så det altid er muligt at sammenholde en analyse med det konkrete datamateriale, der ligger til grund for analysen. Der anvendes lydoptagelser, hvis der er tale om telefonsamtaler, og videooptagelser, hvis de talende fysisk befinder sig sammen. Til hjælp for analysen anvendes detaljerede transskriptioner, der følger bestemte konventioner; ofte anvendes et sæt af konventioner, der er udviklet af Gail Jefferson (se Jefferson 2004). I transskriptionen noteres udtale, overlappende tale, pauser, tydelige vejrtrækninger og andet, som samtaledeltagerne kan vises at forholde sig til i samtalen. Generelt inddrages kun de elementer i analysen, som samtaledeltagerne kan vises at orientere sig mod. Forhold som status, køn, alder etc. noteres derfor kun i analysen, hvis samtaledeltagerne selv viser, at de finder det relevant for netop den aktuelle interaktion.

3.3 Konversationsanalyse i denne undersøgelse

I denne undersøgelse anvendes konversationsanalytiske begreber og metoder til at kortlægge sprogbrugerens anvendelse af konstruktionen "har/havde haft ringet". Dette giver den fordel, at eksemplerne påviseligt anvendes i tale-i-interaktion. Samtidigt påvises det, på netop hvilken måde og i netop hvilken kontekst de (kan) anvendes. Derudover giver den konversationsanalytiske model mulighed for at tjekke ens forståelse med samtaledeltagerens egne forståelser som beskrevet ovenfor.

At der ikke har været adgang til lydfilerne for alle de anvendte eksempler gør, at de eksempler, der kun er analyseret ud fra transskriptionerne, primært fungerer som supplement til de eksempler,

der er blevet analyseret på baggrund af optagelser med transskriptionerne som hjælpemiddel. For at få en bedre funderet analyse er det nødvendigt med et større datakorpus, der består af lyd- eller videooptagelser. Det er dog muligt at lave observationer og drage konklusioner på baggrund af det datamateriale, der er til rådighed, og det vil i resten af opgaven ikke blive berørt, at nogle af eksemplerne kun foreligger som transskriptioner.

Ved at anvende konversationsanalysen som analyseværktøj har man mulighed for at sige, at en vis handling kan udføres på en vis måde eller omvendt, at en vis sproglig ressource kan anvendes til at udføre en vis handling. Dette betyder ikke nødvendigvis, at alle sprogbrugere anvender den pågældende sproglige ressource jævnligt, men at den forstås af andre samtaledeltagere og derfor kan siges at være kompatibel med deres almindelige sproglige ressourcer.

4. Analyse af de to formater

I dette afsnit analyseres udvalgte eksempler på de to formater. Eksemplerne er valgt, så de viser tendensen i det datakorpus, de er hentet fra. Først behandles "har/havde ringet"-formatet, derefter behandles "har/havde haft ringet"-formatet. I behandlingen af formatet med "haft" inddrages to eksempler på formen "har haft x-et", der kan belyse analysen af formatet med "haft". I afsnit 5 sammenlignes anvendelsen af de to formater på baggrund af analysen.

4.1 Har/havde ringet

Eksemplerne med formatet uden "haft" kan inddeles i tre grupper, der adskiller sig fra hinanden på den måde, at samtaledeltagerne i forskellig grad orienterer sig mod, hvorvidt der var kontakt eller ej i den nævnte samtale: der er en gruppe, hvor der i den omtalte samtale var kontakt, og hvor samtaledeltagerne orienterer sig mod dette (herefter gruppe 1), og en anden gruppe, hvor samtaledeltagerne orienterer sig mod selve det forhold, at der har været en opringning, og ikke hvorvidt der var kontakt eller ej (herefter gruppe 2). Disse to grupper indeholder hhv. 10 og 12 eksempler og er dermed næsten lige store. Den sidste gruppe indeholder eksempler, hvor der ikke var kontakt mellem opkalderen og den påtænkte modtager af opkaldet, og hvor samtaledeltagerne ori-

enterer sig mod den manglende kontakt (herefter gruppe 3). Der findes fire eksempler i denne gruppe. Det ene stammer fra en videooptagelse, hvor en af personerne taler i telefon. Der er dermed kun adgang til halvdelen af samtalen i optagelsen, og dette eksempel vil derfor ikke blive inddraget i undersøgelsen (og er ikke blandt de eksempler, der er redegjort for i afsnit 2, og som er gengivet i appendikset).

Forskellen i deltagernes orientering viser sig at være interessant, idet eksemplerne i de to første grupper anvendes på nogenlunde sammen måde, mens eksemplerne i gruppe 3 anvendes på en måde, der minder mere om eksemplerne med formatet med "haft" (se afsnit 4.2). Dette forhold belyses nærmere i afsnit 5. I dette afsnit anvendes inddelingen som baggrund for en analyse af de forskellige tendenser, der kendetegner eksemplerne på formatet uden "haft".

4.1.1 Gruppe 1

Denne gruppe af eksempler indeholder 10 eksempler, der har det tilfælles, at samtaledeltageren anvender "har/havde ringet"-formatet til at referere til en tidligere samtale og i den forbindelse orienterer sig mod det forhold, at der var kontakt mellem opkalder og den påtænkte modtager af opkaldet.

Et eksempel på dette ses i det følgende eksempel. Lars er vært på et radioprogram, hvor lyttere kan ringe ind og fortælle om deres problemer. Lars har en kvindelig lytter igennem, der er overvægtig og af den grund er bange for at møde mænd. Da samtalen har varet et stykke tid, fortæller Lars lytteren, at de i studiet har fået en række henvendelser under udsendelsen:

(1) [berit1 l. 638-642]

- 1 LAR: .hhhh der simpelthen fle:re mænd der allerede
- 2 her nu mens vi to har talt ↓sammen.
- 3 LAR: .hhh der har ringet o' sagt de vilde med
- 4 store kvinder.
- 5 (0.4)
- 6 LAR: .hh så de fi:ndes jo.

I linje 1-3 fortæller Lars lytteren, at en række mænd har ringet ind til programmet. I umiddelbar fortsættelse heraf fortæller han, hvad mændene ville med deres opkald, og dermed orienterer han

sig mod det forhold, at der var kontakt mellem opkalderne og modtagerne af opkaldene.

Dette mønster går igen i flere af eksemplerne i denne gruppe: i syv ud af ti tilfælde siger samtaledeltageren "ringet og sagt/spurgt/prøvet" eller "ringet for at høre", mens ærindet i de sidste tre tilfælde bliver formuleret som en selvstændig ytring efter referencen til opkaldet, dog altid som den umiddelbart følgende ytring. I denne gruppe er det altså en væsentlig del af beretningen om opkaldet, at der var kontakt mellem opkalder og den påtænkte modtager, herunder hvad samtalen handlede om.

4.1.2 Gruppe 2

I denne gruppe er der 12 eksempler, der alle er kendetegnet ved, at det er selve det, at der har været en opringning, der er interessant for samtaledeltagerne.

I det følgende eksempel ses et udtryk for denne tendens. Her taler to kvinder, A og B, om at have hemmeligt nummer. A har umiddelbart inden fortalt om sin telefon, der ikke viser nummeret, når folk ringer med hemmeligt nummer. Af denne sekvens fremgår det, at B har hemmeligt nummer, og at hun undrer sig over, at A kan ringe tilbage til hende efter et ubesvaret opkald. En del af denne sekvens indeholder et eksempel på formatet med "haft" (linje 4), men i denne sammenhæng er det linje 6, der er i fokus:

(2) [Genbrugs l. 881-890]

- 1 B: =Ja:men Sofie;
2 (0.3)
3 A: Ja,
4 B: Jeg har da haft ringet ti' dig=
5 A: =Ja:?
6 B: Og hvor du har ringet op,
7 A: Ja, m' Det er jo (sådan at) jeg kan se 'et,

I linje 1-4 konstaterer B, at hun har "haft ringet" til A. A bekræfter dette i linje 5, hvorefter B fortsætter med at konstatere, at A derefter (på det grundlag) har ringet B op. Hverken A eller B orienterer sig mod, hvorvidt der var kontakt mellem dem eller ej i den opringning, der nævnes i linje 6. I linje 7 orienterer A sig mod B's konstatering som et spørgsmål om, hvordan A kan vide, hvem der ringede tidligere (der var med andre ord ikke kontakt, da B ringede i

første omgang).

Omdrejningspunktet for samtalen er, hvordan A kan identificere B som opkalder, når hendes nummer burde være hemmeligt, og A tidligere selv har sagt, at telefonen ikke viser nummeret på opkalderen, når denne ringer med hemmeligt nummer. Det er med andre ord selve det, at der har været foretaget en opringning, der er i fokus.

Det samme gør sig gældende for resten af eksemplerne i denne gruppe. Der er ét andet eksempel, hvor det fremgår af konteksten, at der ikke har været kontakt, og "har ringet"-ytringen forekommer i en sammenhæng, hvor samtale-deltageren beskriver, hvilket nummer han har ringet til. Igen er det selve opringningen, der er fokus for den relevante ytring. I fire eksempler indgår "har/havde ringet" i et spørgsmål af formen "har du ringet til ...?", hvor det, der er fokus i første omgang, er, hvorvidt en opringning har været foretaget. I tre eksempler fremgår det af konteksten, at der har været kontakt, men ingen af samtaledeltagerne orienterer sig i den relevante sekvens mod det forhold, at der har været kontakt. I de sidste tre eksempler fremgår det ikke af konteksten, om der har været kontakt eller ej, og igen er det selve opringningen, der er i fokus.

4.1.3 Gruppe 3

Dette afsnit behandler tre eksempler på formatet uden "haft", der adskiller sig fra de to grupper, der er behandlet ovenfor, ved, at samtaledeltagerne orienterer sig mod, at der ikke var kontakt i den omtalte samtale.

I det første eksempel bruges "har ringet" i en sammenhæng, hvor der refereres til et ubesvaret opkald. Jens har ringet sin kone, Fie, op og spørger hende, om hun har modtaget et opkald fra en person, der tidligere har ringet til Jens. Det har hun ikke, og i sekvensen her følger Jens' svar:

(3) [TH/S2/9/Fie & Jens/Neg173 l. 4-8]

- 1 Jens: Godt. (.) >.hh< Ej det var fordi han har
- 2 ringet hjem å' jeg ka' ikk' få fat i ham nu.
- 3 .hh[fh] Jeg regner me' det' min maling
- 4 Fie: [Nej.]
- 5 Jens: der' kommet å' så [ska' jeg ha' den hentet]

I linje 1-2 fortæller Jens, at personen "har ringet hjem", men at han (Jens) nu ikke kan komme i kontakt med ham. Ved at anvende udtrykket "regner me'" i sin forklaring i linje 3-5 viser han, at der ikke var kontakt i det omtalte opkald. Herved adskiller dette eksempel sig fra eksemplerne i gruppe 2, hvor talerne ikke orienterede sig mod, hvorvidt der var kontakt eller ej i det opkald, de refererede til.

Både det andet og det tredje eksempel består af åbningssekvensen af et opkald. Her er det Fie fra eksempel 3, der foretager opkaldet:

(4) [TH/M2/3/Fie & Jens]

- 1 Karina: 'Et' Karina,
- 2 Fie: (0.1) .hhH J()Ah det' AnneSophie Lindegård.=
- 3 Fie: =Jens har li': ringet te' mig.
- 4 Karina: J()erh du får ham li':,=
- 5 Fie: =TAK ska' du ha'hh.

I linje 2-3 præsenterer opkalderen sig og giver grunden til opkaldet: "Jens har li': ringet te' mig". Dette behandler modtageren af opkaldet, Karina, som en anmodning om at komme til at tale med Jens ved i sin efterfølgende tur at svare "J()erh du får ham li':". Fie viser i sin tur i linje 5, at Karinas forståelse af hendes handling i linje 2-3 stemmer overens med Fies egen ved at svare "TAK ska' du ha'hh", og sekvensen er dermed afsluttet. De orienterer sig dermed begge mod, at der ikke var kontakt, da Jens ringede til Fie.

Dette eksempel adskiller sig fra det forudgående ved den måde, "har ringet"-ytringen bliver behandlet:

(5) [FaarDenLige l. 13-28]

- 1 A: He:j Katrine de:t Kalle?
- 2 B: Hej Kalle,
- 3 A: Hej he:j,
- 4 (0.4)
- 5 A: Ø:h Lotte har ringet,
- 6 (0.6)
- 7 B: °>Har hun< det;°
- 8 A: Det har hun nemlig,
- 9 (0.5)
- 10 B: Nå, ((flat))
- 11 (0.9)

- 12 B: Ja,
 13 ? : Ja;
 14 (2.6)
 15 B: Du får hende lige,
 16 A: Tak;

Efter de indledende hilsner (linje 1-3) tager A, der er opkalderen, turen i linje 5 og siger, at en tredje person, Lotte, "har ringet". Dette forekommer det sted, hvor årsagen til opkaldet normalt optræder (Schegloff 1990, 63 fodnote 6). Dette kan både fungere som introduktion af emnet for samtalen eller, som vi så i eksemplet ovenfor, som en anmodning om at komme til at tale med den, der har foretaget det tidligere opkald. På dette sted i samtalen har A endnu ikke vist, hvilken af de to funktioner han har tiltænkt sin ytring.

Der forekommer en pause i linje 6, hvorefter B tager ordet og spørger ">Har hun <det". Det forhold, at dette er information, hun lige har fået, tyder på, at dette ikke er et reelt spørgsmål. Dermed behandler B A's ytring i linje 5 som indledning til et emne, A vil introducere; det gør hun ved at spørge ind til emnet og dermed bede om en uddybning. Pausen i linje 6 peger i samme retning: B undlader her at tage ordet, fordi A's uddybning af emnet i hendes optik ikke er afsluttet. Dermed kalder hendes handling i linje 7 på en uddybning.

I linje 8 behandler A B's ytring i linje 7 som et spørgsmål ved at besvare hendes ytring med "Det har hun nemlig". Dermed er dette nærhedspar (i A's forståelse af det) overstået. Hermed viser han, at han ikke opfatter sin handling i linje 5 på samme måde som A gør, men at han derimod opfatter den som en anmodning om at tale med Lotte.

B undlader at tage turen i 0.5 sekunder efter A's tur og viser dermed, at hun ikke opfatter sekvensen som afsluttet. I hendes optik mangler A's uddybning stadig. Hun tager turen i linje 10 og kvitterer for A's svar i linje 8 med "Nå", en "change-of-state token" (Schegloff 2007, 118), der indikerer, at det er ny information for hende. Hun behandler dermed stadig A's ytring i linje 5 som en indledning, der mangler uddybning.

Herefter forekommer der en pause på 0.9 sekund, hvor ingen af samtaledeltagerne tager ordet. Ifølge Jefferson (1989) er en pause på omkring 1 sekund almindeligvis den længste stilhed, der kan

forekomme mellem to ture i en samtale, uden at samtaledeltagerne behandler pausen som problematisk. A viser hermed, at han stadig venter på B's tilbud, mens B viser, at hun ikke mener, at A's historie er færdig. I linje 12 tager B ordet og orienterer sig dermed mod det forhold, at A ikke har fortsat sin historie. Hun producerer dog ikke et tilbud og viser dermed ingen tegn på, at hun opfatter A's ytring i linje 5 som en anmodning.

I linje 13 er der en person (muligvis i baggrunden), der siger "Ja". Derefter forekommer en meget lang pause (2.6 sekunder) i linje 14, hvor begge samtaledeltagere igen undlader at tage turen. De viser derved begge to, at de venter på, at den anden skal fortsætte den aktivitet, de hver især mener, de er i gang med. I linje 15 tager B turen og siger, at A kan komme til at snakke med Lotte. Hun viser dermed, at hun har ændret opfattelse af A's ytring i linje 5. A kvitterer med "Tak" i linje 16 og bekræfter dermed, at B's nye opfattelse af hans handling stemmer overens med hans egen.

De tre eksempler i gruppe 3 peger på, at formatet uden "haft" kan anvendes til at referere til et ubesvaret opkald. I den forbindelse kan det endda forstås som en anmodning om at komme til at tale med en, der har foretaget et ubesvaret opkald. I næste afsnit analyseres et andet format, der til en vis grad anvendes med samme funktion, nemlig formatet med "haft".

4.2 *Har/havde haft ringet*

Der er færre eksempler på dette format end på formatet uden "haft" i det anvendte datakorpus. Dette kan være en refleksion af, at formatet med "haft" er det mindst hyppige af de to. Der er dermed to muligheder:

1. der er ingen forskel på, hvordan de to formater bruges af samtaledeltagere. Forskellen i hyppighed kunne dermed tyde på, at den ene form anses for mere "korrekt" eller "almindelig" end den anden, eller
2. de to formater anvendes forskelligt. I så fald tyder forskellen i hyppighed på, at der er en (lille) mængde af tilfælde, hvor det gængse format med "har/havde ringet" vælges fra til fordel for formatet med "har/havde haft ringet" pga. forskellen i betydning.

Hvis de to formater anvendes på samme måde, må man forvente, at eksemplerne på "har/havde haft ringet"-formatet fordeler sig i de tre grupper beskrevet i afsnit 4.1 på nogenlunde samme måde, som eksemplerne med formatet uden "haft" gør det. Hvis der derimod er forskel i anvendelse, må man forvente, at samtaledeltagerne i eksemplerne med det "afvigende" format behandler den ytring, som formatet dækker over, anderledes end ytringer, der leveres i det gængse format. I denne undersøgelse indgår fire eksempler på formatet med "haft", og på den baggrund kan det være svært at sige, om fordelingen af disse eksempler passer med fordelingen af eksempler uden "haft". Dette kunne være interessant at undersøge i et større datakorpus.

I det følgende afsnit beskrives tendensen blandt eksemplerne af typen "har/havde haft ringet". For at belyse de konklusioner, der drages her, analyseres to eksempler af typen "har haft x-et" i afsnit 4.2.2.

4.2.1 *Har/havde haft ringet*

I tre ud af de fire eksempler på formatet med "haft" orienterer samtaledeltagerne sig mod, at der i den omtalte samtale ikke var kontakt mellem opkalderen og den person, opkaldet var tiltænkt (det sidste eksempel behandles sidst i dette afsnit). Dette minder meget om eksemplerne i gruppe 3 som beskrevet ovenfor (afsnit 4.1.3). Dermed adskiller anvendelsen af dette format sig umiddelbart fra anvendelsen af formatet uden "haft", hvor langt størstedelen af eksemplerne falder i enten gruppe 1 eller gruppe 2.

I det første eksempel har B ringet op og spurgt, om der er noget nyt at fortælle, hvorefter A har fortalt om en tredje person, Kamilla, og hendes planer samme aften. Derved fremgår det, at Kamilla og A bor sammen, og at hun ikke er hjemme. B giver udtryk for, at det var Kamilla, han ville tale med, og samtalen kan derfor principielt afsluttes. Der følger dog nu en længere forhandling om, hvorvidt B skal ringe hende op på mobilen, eller om Kamilla skal ringe tilbage, når hun kommer hjem:

(6) [IkkeHjemmeDruk l. 82-90]

- 1 B: Arh:m' så vi jeg (bare) fange hende i morgen,
2 A: .hnfh ((snøfter)) (0.2) yes yes.
3 (0.9)
4 A: M' jeg ka' lige sige at a' du har haft ringet
5 ellers så,
6 (0.3)
7 A: Hvis hun (da) ikk' kommer så sent hjem.
8 B: J:a,=
9 A: =.hhhh [°(as)°
10 B: [Ja:, Det ka' vi oss' sige.

I linje 1 foreslår B, at han kan ringe til Kamilla dagen efter. Dermed er problemet med, hvordan han og Kamilla skal komme i kontakt tilsyneladende løst, og samtalen kan afsluttes. B's tur kalder dermed på, at A i sin næste tur producerer en kvittering og dermed viser sin anerkendelse af, at problemet er løst.

I linje 2 producerer A en bekræftelse, og dermed er der tilsyneladende enighed om, at problemet er løst. Der følger en lang pause i linje 3, hvor A undlader at uddybe sin bekræftelse, mens B undlader at kvittere for den. Samtidig er der heller ikke nogen af dem, der tager initiativ til at afslutte sekvensen.

I linje 4-5 fremsætter A et nyt forslag, nemlig at han kan fortælle Kamilla, at B "har haft ringet". Ved brugen af ordet "ellers" sætter han sit forslag op som alternativ til B's forslag i linje 1. Dette kalder på, at B viser, at han accepterer A's forslag. Der forekommer en kort pause i linje 6, hvor B undlader at svare, hvilket A reagerer på i linje 7 ved at tage forbehold med hensyn til tilbuddet. Dette er ifølge Sacks (1987) en måde for en førstetaler at sikre enighed hen over et nærhedspar ved at modificere præferencen af den oprindelige førstepardel og dermed ændre på, hvad der udgør den præfererede andendel. B leverer den oprindeligt præfererede andendel i linje 8. Han gør det dog i et tøvende format, hvilket A reagerer på ved at forsøge at tage turen. B starter dog i overlap og producerer en klarere accept af tilbuddet i linje 10.

Denne sekvens viser, at det at sige, at nogen "har haft ringet", af begge parter behandles som et alternativ til, at B ringer op igen senere eller ringer til Kamillas mobiltelefon. Sekvensen viser derfor samtaledeltagernes forståelse af, at den, der "har haft ringet", ikke opnåede det, han/hun gerne ville, og at den, der får at vide, at no-

gen "har haft ringet", selv ringer denne person op. Dermed underbygger det hypotesen om, at formatet med "haft" bruges til at udtrykke, at der ikke var kontakt mellem opkalderen og den påtænkte modtager, selvom der i dette eksempel ikke er tale om et ubesvaret opkald som sådan. To af de andre tre eksempler med dette format i datakorpuset viser samme tendens. Det sidste eksempel afviger derimod fra dette mønster. BE har tidligere i samtalen spurgt ind til det faktum, at AN forsvandt, da de var i byen sammen den forudgående fredag. Den efterfølgende samtale handler om at genfortælle/forhandle en version af aftenens begivenheder:

(7) [anne-og-beate l. 191-204]

- 1 BE: nå okay men altså så ringer du o' jeg sagde
- 2 rigtig mange gange til dig at du skulle komme?
- 3 (0.4)
- 4 BE: på Luux o' det ville du ikke?
- 5 (0.9)
- 6 BE: o' (.) [ja].
- 7 AN: [så] faldt jeg i søvn.
- 8 (0.6)
- 9 BE: gjorde du ((højt toneleje))
- 10 BE: nå okay for jeg troede nemlig jeg tænkte at
- 11 jeg (.) øh var helt vildt led nu fordi
- 12 at så glemte jeg h: [ha .h:] = ((griner))
- 13 AN: [hh]
- 14 BE: =så glemte jeg at du havde haft ringet fordi
- 15 at jeg var sådan ved at være rimelig
- 16 vissen ((smilestemme))

I linje 1-2 nævner BE et opkald, hun fik fra AN i løbet af aftenen. Det fremgår, at BE bad AN om at komme, hvilket viser, at opkaldet blev besvaret, og at der var kontakt. BE afslutter sin ytring med et stigende tonefald, hvilket minder om "try-marking" ved reference til personer (Sacks og Schegloff 1979). Det er et redskab, talere kan bruge for at teste, om de(n) lyttende genkender den person, der tales om eller ej. Her anvender BE tonefaldet til at invitere AN til at angive, hvorvidt hun er enig i beskrivelsen af den situation, de sammen har oplevet.

Efter en pause i linje 3, hvor AN har undladt at vise, om hun genkender den episode, BE taler om, fortsætter BE i linje 4 med at beskrive situationen. Også denne tur afslutter hun med et stigen-

de tonefald. Efter en lang pause i linje 5, hvor AN igen undlader at vise, hvorvidt hun godkender beskrivelsen, tager BE turen igen i linje 6. Hun begynder med et "o", hvilket ligner starten på en uddybning, tøver og afslutter så med et "jā" og et faldende tonefald. Hermed viser hun, at hendes beskrivelse af situationen er færdig. I overlap med dette fortsætter AN i linje 7 BE's beskrivelse ved at fortælle, hvad der skete for hende efter opkaldet: hun faldt i søvn.

Efter en pause i linje 8 tager BE turen i linje 9 og spørger "gjorde du" i et højt toneleje og viser sin overraskelse. Dette fortsætter hun med i linje 10-16, hvor hun starter med "nå okay", der kan beskrives som en "change of state-token" (Schegloff 2007) og dermed viser, at oplysningen i linje 7 var ny for hende. Hun fortsætter ved at beskrive hendes opfattelse af forløbet, der ændres med denne nye information. Hun var (før denne nye oplysning kom på bordet) af den opfattelse, at hun var "led", fordi hun havde glemt, at AN "havde haft ringet". Disse ytringer ledsages af grin og udtales med smilestemme. Både dette og den "change of state", hun giver udtryk for, viser, at opfattelsen af forløbet er ændret nu, hvor det viser sig, at AN sov. I linje 10-16 viser BE dermed sin forståelse af, at hun skulle have forholdt sig aktivt til AN's opkald, men at denne forpligtelse faldt bort, da AN faldt i søvn. Ydermere viser hun, at det var at glemme, at AN "havde haft ringet", at hun forbrød sig mod den forpligtelse. Hun viser med andre ord sin forståelse af, at der ikke kom det ud af opkaldet, som AN kunne ønske sig.

BE orienterer sig i dette eksempel mod det forhold, at der var kontakt mellem hende og AN i det omtalte opkald, og hun gør det ved at anvende formatet med "haft". Dette strider umiddelbart mod tendensen for dette format som beskrevet ovenfor. BE orienterer sig dog mod, at AN ikke fik det ønskede ud af opkaldet, og det er i denne kontekst, hun bruger "havde haft ringet".

Dette eksempel kan derfor danne baggrund for en udvidet hypotese for dette format: ved at bruge formatet med "haft" orienterer samtaledeltagerne sig mod, at opkalderen ikke fik det ønskede ud af samtalen, eller med andre ord, at opkalderens ærinde er uafsluttet. Denne hypotese passer også med de tidligere beskrevne eksempler, hvor der ikke var kontakt mellem opkalder og den påtænkte modtager. Dermed kan hypotesen bredes ud og komme til at dække over et mere generelt fænomen (denne be-

handling af et "afvigende eksempel" følger således eksemplet fra Schegloffs (1968) behandling af "deviant cases"). Om der er tale om en gennemgående tendens, kan kun afgøres med et større data-korpus med flere eksempler på brug af formatet med "haft". I næste afsnit skal vi dog se, at formatet med "haft" kan anvendes på samme måde som her foreslået i andre sammenstillinger end med verbet "at ringe".

4.2.2 *Har haft x-et*

Den ovenfor formulerede analyse af formatet med "haft" underbygges yderligere af to eksempler, der stammer fra samme data-korpus som resten af eksemplerne i denne undersøgelse.

I det første eksempel har K ringet til P, der arbejder i computer-afdelingen på K's arbejdsplads. K's formål med opkaldet er at få hjælp med nogle computerproblemer. I beskrivelsen af sine problemer fortæller hun om et dokument, der muligvis er forsvundet. I denne sekvens spørger P ind til dokumentet:

(8) [Kat7 l. 265-266]

- 1 P: men har det været et dokument som du har siddet
 2 [o:g]
 3 K: [ja d]et ha- væ- åbenbart været det dokument jeg
 4 °har haft siddet° o' arbejdet *på* °°ikke°°,

I linje 1-2 spørger P ind til dokumentet. K starter i overlap i linje 3 og afslutter P's ytring. Hun starter dog forfra og gentager P's ytring med den forskel, at hun ændrer "har siddet" til "har haft siddet". Ved at ændre indpakningen af ytringen på denne måde orienterer K sig mod, at der er en forskel på de to formater.

Både K og P orienterer sig mod, at K har været i gang med at arbejde på dokumentet, idet de bruger "siddet og . . .", der betegner progressivt aspekt (Heine og Kuteva 2002, 277), og som dermed betegner en situation, der er i gang og ikke på forhånd kan siges at have noget fast ophørelsestidspunkt. Dermed introducerer K "haft" i en sammenhæng, hvor der er tale om en uafsluttet proces. K's ændring af formatet fra "har siddet" til "har haft siddet" giver anledning til spørgsmålet "why that now?" (Schegloff og Sacks 1973, 299). Schegloff og Sacks (1973) beskriver, hvordan placeringen af en ytring kan være med til at give ytringen dens betyd-

ning, dvs. at spørgsmålet "why that now?" kan være med til at bestemme "what 'that' is" (Schegloff og Sacks 1973, 299). I denne sammenhæng ændres formatet af ytringen, så den kommer til at indeholde "haft". Denne placering i samtalen samt det forhold, at det er den samtaledeltager, der har et uafsluttet stykke arbejde, der ændrer formatet af ytringen, indikerer, at tilføjelsen af "haft" markerer talerens oplevelse af, at den omtalte proces er uafsluttet.

I det andet eksempel har radioværten Lars (som vi mødte i eksempel 1) fået et opkald fra en pige, hvis forældre slår hende og hendes bror. Denne sekvens handler om pigens mulighed for at tale med en socialrådgiver:

(9) [anita l. 453-464]

- 1 LAR: børnerådgivning du har oss en socialrådgiver,
2 (.)
3 ANI: jaerh,
4 (0.3)
5 LAR: ved du godt det,
6 ANI: °ja det ved jeg godt jeg har haft snakket med
hende°,
7 ANI: [.hh °så° .hh]
8 LAR: [du har snakket med hende].
9 ANI: ja ja.
10 (0.2)
11 LAR: o' hva o' hva o' hva hva siger hun,
12 ANI: .hh jam altså- (0.3) der er sån: (.) kommunen
havde
13 blandet sig på en lidt dårlig måde for de var
14 blevet uvenner .hh med min familie ikk?
15 (.)
16 LAR: jaer?
17 ANI: .hh så:: e:hm altså- (0.2) så de har ikk rigtig
18 blandet sig mere andet end de bare sendte mig
op-
19 (.) på Hillerød sygehus ikk?

Lars spørger i linje 5, om Anita ved, at hun har en socialrådgiver. Anita besvarer spørgsmålet i linje 6 og inkluderer i sit svar den information, at hun "har haft snakket" med socialrådgiveren.

Lars forholder sig til dette ved at gentage sidste del af Anitas udsagn. I den forbindelse ændrer han dog indpakningen fra "har

haft snakket" til "har snakket". Dette bekræfter Anita i linje 9 uden dog at uddybe, hvad der blev talt om. Dermed viser hun, at hun ikke mener, at der er mere at fortælle. Lars viser derimod i linje 11, at han ikke ser hendes beretning som afsluttet, idet han spørger, hvad socialrådgiveren sagde.

Anitas svar i linje 12-18 viser hendes opfattelse af, at der ikke kom de ønskede konsekvenser ud af samtalen, og at den proces, der blev startet, da hun henvendte sig til socialrådgiveren, ikke er blevet afsluttet tilfredsstillende.

Hvor Lars fokuserer på samtalens formål og indhold, er det for Anita en væsentlig pointe, at der ikke kom noget ud af samtalen. Dette afspejler sig i deres valg af format, hvor Lars (parallelt med anvendelsen af "har/havde ringet"-formatet i afsnit 4.1.1) anvender "har snakket med", mens Anita anvender formatet "har haft snakket med".

I begge de to eksempler på "har haft x-et" indgår der omformuleringer fra det ene format til det andet, og i begge eksempler er det den person, der er involveret i den uafsluttede proces, der anvender formatet med "haft". Dette understreger, at formatet med "haft" kan anvendes af personer, der ønsker at lægge vægt på det forhold ved en proces, at den endnu ikke er afsluttet tilfredsstillende.

Ud over eksemplerne med "ringet", som indgår i denne undersøgelse, forekommer kun disse to eksempler i det anvendte data-korpus. Der er med andre ord ikke tale om nogen hyppig konstruktion. Eksemplerne kan dog alligevel være med til at underbygge hypotesen om, at "har/havde haft ringet" anvendes ved uafsluttede forhold, da de viser, at samme format bruges og forstås på en sammenlignelig måde i andre sammenhænge end med "at ringe".

5. Sammenligning af de to formater og konklusion

Ud fra analysen i afsnit 4.1 kan det siges, at nogen "har/havde ringet", beskrives som havende tre mulige funktioner:

Gruppe 1

Samtaledeltageren vil fortælle om et opkald, hvor der var kontakt mellem opkalderen og den person, opkaldet var tiltænkt, herunder evt. det, opkaldet handlede om.

Gruppe 2

Samtaledeltageren vil fortælle om det forhold, at der har været foretaget et opkald.

Gruppe 3

Samtaledeltageren vil fortælle, at han/hun har modtaget et ubesvaret opkald og evt. anmode om at komme til at tale med opkalderen.

Herunder ses et skema over fordelingen af de forskellige eksempler, der indgår i denne undersøgelse:

<i>Version</i>	Har/havde 1	Har/havde 2	Har/havde 3	"har/havde haft"
<i>Frekvens</i>	10	12	3	4

Som det ses af skemaet, er de to første muligheder langt de mest hyppige for formatet uden "haft". Anvendelsen af eksemplerne på formatet med "haft" lægger sig derimod op ad anvendelsen af eksemplerne i gruppe 3. Det er svært på baggrund af det datakorpus, der er anvendt i denne undersøgelse, at sige noget om den forholdsvise fordeling af de to formater på de forskellige funktioner. Det er dog påfaldende, at mens formatet uden "haft" kan anvendes til alle tre formal (om end hyppigst til de to, hvor det, der beskrives, er en afsluttet begivenhed), så anvendes formatet med "haft" kun ved uafsluttede forhold. Denne tendens underbygges yderligere af de to eksempler på formatet "har haft x-et"; i begge eksempler anvendes formatet til at beskrive en proces, der ikke er afsluttet til talerens tilfredshed. For at undersøge, om denne tendens holder mere generelt, skal der anvendes et større datakorpus, der i højere grad tillader en kvantitativ sammenligning af de to formater.

I afsnit 4.2 blev det foreslået, at eksistensen af de to formater enten kunne tyde på, at der var et format, der var mere almindelig

end det andet, eller at de havde forskellige betydninger, og derfor blev anvendt forskelligt. Analysen i afsnit 4 tyder på en tredje mulighed: at alle de eksempler med "haft", der er til rådighed i denne undersøgelse, samler sig i den samme gruppe kunne tyde på, at dette format anvendes på en måde, der adskiller sig fra den måde, som formatet uden "haft" anvendes på, mens en sammenligning af eksemplerne i gruppe 3 og eksemplerne med "haft" tyder på et vist anvendelsesmæssigt overlap. Om der er tale om en udvikling, hvor et af de to formater vil fortrænge det andet i denne funktion, må tiden vise.

En alternativ fortolkning kunne være, at der også inden for denne gruppe er forskelle i anvendelsen af de to formater. En hypotese, der kunne være spændende at belyse, er, at det har indflydelse på valget af format, hvor lang tid der er gået, siden det pågældende opkald blev foretaget. Mens der i eksemplerne i gruppe 3 tilsyneladende kun er gået kort tid mellem det ubesvarede opkald og det nye opkald, gælder det ikke i samme grad for eksemplerne med "haft". Om dette er et tegn på, at det er muligt at anvende formatet uden "haft", hvis det ubesvarede opkald stadig er i frisk erindring hos opkalder og modtager, mens formatet med "haft" anvendes i andre sammenhænge, kan kun belyses af en ny undersøgelse med et større datakorpus.

På baggrund af analysen i afsnit 4.2 er det dog muligt at sige, at det at fortælle, at nogen "har/havde haft ringet", i dette datakorpus anvendes til at beskrive det forhold, at det omtalte opkald ikke blev besvaret af den påtænkte modtager, men også (i et enkelt tilfælde) til at beskrive en situation, hvor formålet med opkaldet ikke blev opfyldt. På denne baggrund blev den oprindelige hypotese generaliseret (se afsnit 4.2.1): hvor "haft" ifølge den oprindelige hypotese signalerede, at der var tale om et ubesvaret opkald, viser samtaledeltagere ifølge den udvidede hypotese, at de orienterer sig mod, at opkalderens ærinde med opkaldet er uafsluttet, når de anvender formatet med "haft".

Analysen i afsnit 4 peger dermed på, at der til den almindelige perfektums- eller pluskvamperfektumsforms tempusbetydning og tidligere beskrevne aspektuelle bibetydninger (se afsnit 1) føjes endnu en betydning ved anvendelsen af "haft". Denne betydning vil jeg karakterisere som det omvendte af "completive aspect" (afsluttet aspekt; egen oversættelse, kb), der ifølge Bybee et al.

(1994, 57) betegner det at gøre noget "thoroughly and completely". Denne konstruktion kan altså muligvis ses som et eksempel på det, der kunne kaldes "uafsluttet aspekt", der betegner handlinger, der er påbegyndt, som ikke længere er igangværende, men som ikke er afsluttede ifølge definitionen af den pågældende handling (i modsætning til imperfektiv aspekt, hvor en handling betegnes som uafsluttet i betydningen igangværende). Bybee et al. (1994, 2) beskæftiger sig med grammatiske morfemer af typerne "affixes, stem changes, reduplication, auxiliaries, particles, or complex constructions such as English *be going to*" (original kursivering, kb). "haft" passer udmærket ind i denne gruppe. For at konkludere, at der reelt er tale om en aspektmarkør, der kan anvendes mere generelt, skal konstruktioner med "haft" undersøges i flere sammenhænge og med et større datakorpus.

Alt i alt er det tendensen i denne undersøgelse, at den mindre gængse form "har/havde haft ringet" anvendes på en anden måde end formen "har/havde ringet", og at forskellen i anvendelse har at gøre med, i hvor høj grad ærindet med samtalen opleves som afsluttet. Denne anvendelse viser, hvordan sprogbrugere i fællesskab udvikler sproget på en struktureret måde. Resultatet af dette er nye sproglige ressourcer, man som sprogbruger kan benytte sig af i interaktion med andre.

Referencer

Bybee, J., Perkins, R. og Pagliuca, W. (1994). *The evolution of grammar: Tense, aspect and modality in the languages of the world*. Chicago: The University of Chicago Press. Kap. 1, 3.4.

Diderichsen, P. (1970). *Elementær dansk grammatik*. København: Gyldendal. 3. udg. 4. opl. 134.

Glissmann, O. (1986). Om tid og tempus. *Nydanske Studier*, 16(17):237-257.

Heine, B. og Kuteva, T. (2002). *World Lexicon of Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press. 277.

Heritage, J. (1984). *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity. 233-292.

Jefferson, G. (1989). Preliminary notes on a possible metric which provides for a 'standard maximum' silence of approximately one second in conversation. I: Roger, D. og Bull, P. (eds.), *Conversation: an interdisciplinary perspective*. Clevedon: Multilingual Matters, 166-196.

Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. I: Lerner, G. (ed.), *Conversation analysis: Studies from the First Generation*. Philadelphia: John Benjamins, 13-23.

Jørgensen, H. (2001). Nogle bemærkninger om aspekt i dansk. I: Madsen, C., Skov, H. og Sørensen, P. E. (eds.), *Jeget og ordene*. Aarhus: Klim and Institute for Nordic Languages and Literature, 115-136.

Kristiansen, T., Gregersen, F., Møller, E. og Pedersen, I. L. (1998). *Dansk sproglære*. København: Dansklærerforeningen. 78-80.

Mål og mæle, redaktionen (1988). Har du haft skrevet det? *Mål og mæle*, 12(2):12-15.

Pomerantz, A. (1984). Agreeing and disagreeing with assessments: some features of preferred/dispreferred turn shapes. I: Atkinson, J. og Heritage, J. (eds.), *Structures of social action: studies in conversation analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 57-101.

Pomerantz, A. og Fehr, B. (1997). Conversation analysis: An approach to the study of social action as sense making practices. I: van Dijk, T. (ed.), *Discourse as social interaction*. London: Sage, 64-91.

Sacks, H. (1987). On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. I: Button, G. og Lee, J. (eds.), *Talk and social interaction*. Clevedon, UK: Multilingual Matters, 54-69.

Sacks, H. og Schegloff, E. (1979). Two preferences in the organization of reference to persons in conversation and their interaction. I: Psathas, G. (ed.), *Everyday Language: Studies in Ethnomethodology*. New York: Irvington Press, 15-21.

Sacks, H., Schegloff, E. og Jefferson, G. (1974). A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50(4/1):696-735.

Samtalebanken (2011). <http://talkbank.org/samtalebank/>. Tjekket den 26. april. Note: samtalerne fra programmet "Natteravn" er siden da blevet fjernet fra hjemmesiden.

Schegloff, E. (1968). Sequencing in conversational openings. *American Anthropologist*, 70(6):1075-1095.

Schegloff, E. (1990). On the organization of sequences as a source of 'coherence' in talk-in-interaction. I: Dorval, B. (ed.), *Conversational Organization and its Development*. Norwood, New Jersey: Ablex, 51-77.

Schegloff, E. (2007). *A primer for conversation analysis: Sequence organization*. Cambridge: Cambridge University Press. Kap. 5, s. 118.

Schegloff, E. og Sacks, H. (1973). Opening up closings. *Semiotica*, VIII(4):289- 327.

Steensig, J. (2010). Konversationsanalyse. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (eds.), *Kvalitative metoder: En grundbog*. København: Hans Reitzel, 287-313.

Appendiks: Eksempler

De eksempler, der indgår i denne undersøgelse, kan ses her. Eksemplerne er opdelt som i undersøgelsen. Se afsnit 2 for en beskrivelse af sammensætningen af datakorpuset. Der er en kort beskrivelse af den interaktionelle kontekst til hvert eksempel.

"Har/havde ringet"

Gruppe 1

Lars er vært på et radioprogram, hvor lyttere kan ringe ind og fortælle om deres problemer. Lars har en kvindelig lytter igennem, der er overvægtig og af den grund er bange for at møde mænd. Da samtalen har varet et stykke tid fortæller Lars lytteren, at de i studiet har fået en række henvendelser under udsendelsen:

(A1) [berit1 l. 628-630]

- 1 LAR: >der står<
- 2 LAR: flere mænd har allerede ringet å sagt
- 3 at de godt ka lide sto:re kvind[er].
((tydelig udtale))
- 4 BER: [ha]:ll:o
[ha:llo].

... og senere fra den samme samtale:

(A2) [berit1 l. 638-642]

- 1 LAR: .hhh der simpelthen fle:re mænd der allerede
- 2 her nu mens vi to har talt ↓sammen.
- 3 LAR: .hhh der har ringet o' sagt de vilde med
- 4 store kvinder.
- 5 (0.4)
- 6 LAR: .hh så de fi:ndes jo.

Nogle uger senere ringer Berit (se A1, A2) til Lars igen for at fortælle om udviklingen i sagen. Her fortæller Lars om, hvad de fra radioprogrammets side har foretaget sig i sagen, efter de fik en henvendelse fra Nordisk Film:

(A3) [berit2 l. 87-89]

- 1 LAR: vi har ringet dig op,
- 2 LAR: .hhh o' spurgt om _ø::h .hhh om du ville ringe
- 3 Nordisk film op.
- 4 BER: de:t rigtigt.

P arbejder i et bureau, der formidler kontakt mellem au-pair-piger og mulige arbejdsgivere. Her taler hun og K om en au-pair-pige, der endnu ikke er kommet, tilsyneladende pga. problemer med udlændingestyrelsen:

(A4) [Cyn4 l. 51-55]

- 1 P: =vi har jo ringet og prøvet og rykk',
- 2 (.)
- 3 P: for [hen]de,=
- 4 K: [°(ja)°,]
- 5 P: =.hhh men ø:h *vø:* De sitter me' magten.

B har ringet op, men opdager, da telefonen bliver taget, at hun har ringet til det forkerte nummer:

(A5) [DTFORKER l. 13-17]

- 1 B: =†Hej >ve' du (hv')< jeg har ringet forkert;
- 2 B: Jeg sku' ringe ti' Laila=
- 3 B: =så: jeg bare æh
- 4 B: Jeg har bare- kigget i min bog=
- 5 B: =o' der står der stadigvæk jeres nummer.

C fortæller om et opkald, hun har foretaget, hvor hun ringede til det forkerte nummer (se A5):

(A6) [DTTURBO l. 28-31]

- 1 C: =fJe' sku' i øvrigt hilse fra Louises mor,=
- 2 C: =Je' har lige ringet hjem °ti' dem°.
- 3 C: Fordi je' ringede sådden uop *e*rent
ru>tinenæssigt
- 4 C: der hvor der stod Jørgensen.£

Dette udklip stammer fra en sekvens, hvor Fie har taget initiativet til at afslutte samtalen:

(A7) [TH/S2/49/Fie & Ester/Neg633 l. 1-7]

- 1 Ester: =Hva' så ta'r Tine så ikk' me' jer
- 2 (.)
- 3 Fie: Hvorhen
- 4 Ester: Te' fødselsda[g]
- 5 Fie: [.h]h Nej Hun har ringet te' Allan
- 6 i dag Å' [sag]t a' hun ikk' kommer.
- 7 Ester: [Jah]

Dette udklip stammer fra en samtale, hvor Martin har fortalt om, hvordan hans datter har brækket benet. Dette emne er blevet lukket:

(A8) [TH/S2/28/Martin & Jens/Neg273 l. 1-5]

- 1 Martin:[Men] det var nok ikk' derfor du rin[ged']
- 2 Jens: [.hh]
- 3 Jens: NEJ DET Var jo ikk' fordi de:t Lars havde jo:
- 4 Har'j' ringet te' mig for å' høre om vi ville
- 5 komme over å' besøge ham å' Lis

Dorthe og Ester var på vej til at hente et kirsebærtræ, som Dorthe havde bestilt. Hun har dog fået besked om, at der ikke er nogen til at udlevere det før senere samme dag:

(A9) [TH/S2/49/Fie & Ester IV/tag14 l. 1-5]

- 1 Ester: =Så havde de ringet å'-
- 2 (.)
- 3 Ester: te' Dorthe i morges klokken ni å' sagt
- 4 at De ikk' var hjemme før klokken to .h[h hh]
- 5 Fie: [Jerh]

Kristas mor er alvorligt syg og har været det et stykke tid. Fie og Krista har planer den følgende dag, men har den aftale, at de aflyser, hvis Kristas mor får brug for pleje. Fie har ringet op for at få status. Her er vi et stykke inde i samtalen:

(A10) [TH/M2/1/Fie & Krista I/Neg1 l. 7-10]

- 1 Krista: Jah. .hh Jeg snakket' me': Jeg vi' ha' ringet
te'
2 jer her te' middag .hh _øhhh Lisbeth hun
ringet'
3 i går de ta'r hjem i dag å' i morgen
4 Fie: Nåhh!

Gruppe 2

Her taler to kvinder, A og B, om at have hemmeligt nummer. A har umiddelbart inden fortalt om en telefon, der ikke viser nummeret, når folk ringer med hemmeligt nummer. Af denne sekvens fremgår det, at B har hemmeligt nummer, og at hun undrer sig over, at A kan ringe tilbage til hende efter et ubesvaret opkald. Her er linje 6 i fokus (se også (A25), hvor der fokuseres på linje 4):

(A11) [Genbrugs l. 881-890]

- 1 B: =Ja:men Sofie;
2 (0.3)
3 A: Ja,
4 B: Jeg har da haft ringet ti' dig=
5 A: =Ja:?
6 B: Og hvor du har ringet op,
7 A: Ja, m' Det er jo (sådan at) jeg kan se 'et,

Berit har tidligere ringet ind til radioværten Lars (se A1, A2, A3), og nu ringer hun igen for at fortælle om, hvad der er sket i den mellemliggende tid:

(A12) [berit2 l. 12-20]

- 1 LAR: Berit?
2 (0.3)
3 BER: j↓a:?
4 LAR: h↓e::j?
5 BER: hej lars?
6 LAR: du har ringet før?
7 (0.3)
8 BER: ja jeg ringede for fjorten dage siden.
9 LAR: ↑ja:?

P arbejder i et bureau, der formidler kontakt mellem au-pair-piger og mulige arbejdsgivere. Her har P ringet til K for at foreslå en mulig au-pair-pige. I løbet af samtalen viser det sig, at pigen er klar til at starte på et andet tidspunkt, end der hvor K har brug for det. Sekvensen indeholder to eksempler på "har ringet"-formatet (i hhv. linje 3 og 6):

(A13) [Cyn3 l. 86-91]

- 1 P: AJ (.) ve' du hva'.h ((hviskes))
- 2 (0.2)
- 3 P: .h gl_{em} jeg har r_{in}get Line,
- 4 K: £ >u[h< £ h]
- 5 P: [jeg tot]†al°t° overset
- 6 da£†to[en .MTHH £ så[: bare] †gl_{em} jeg har
- 7 r_{in}get,
- 8 K: [.hhh [ja,]
- 9 (0.2)
- 10 K: £ †okay. hhh £

A fortæller, at han efter at have fået en ny telefon opdager, at den ikke virker, hvorefter han ringer til dem, der har udleveret den. Her fortæller han om den samtale:

(A14) [Skurvogn l. 48-50]

- 1 A: Så siger jeg t_{il} ham I har l_{ig}e ringet=
- 2 =og I har l_{ig}e u_dleveret den t_{il} mig=
- 3 =°men° den v_{ir}ker altså ikk,

I dette udklip spørger B A, om han må ringe til en tredje person, der lader til at være en veninde af A. I sekvensen bryder en person i baggrunden, P, ind og påstår, at A allerede har ringet til hende. Denne sekvens indeholder to eksempler på "har ringet"-formatet (i hhv. linje 3 og 5):

(A15) [TLF2 l. 275-284]

- 1 B: Må jeg ringe ti' hende?
- 2 A: Ja ja=
- 3 P: =Du har sgu' da ringet ti' hende
- 4 (0.6)
- 5 B: Har jeg ringet ti' hende? .hhh
- 6 B: Jeg ska' lige se om det står i hh (0.2)

- 7 B: .hh hva' står hun under? hhh
8 B: .hmf tror du hh
9 (0.3)
10 A: Det ved' jeg ikk' (.) .hfm I dont know

B har tidligere fortalt, at han aldrig slukker sin telefon, og dette kommenterer A nu på:

(A16) [Skurvogn l.156-163]

- 1 A: Ja ellers bliver der (jo) ikke meget tid til
børnene,
2 (1.1)
3 B: °aaj° men så: [der nogen ()]
4 ?: [(Jarm,)]
5 (.)
6 B: nogengange nogen af mine kammerater=
7 der har ringet (ind på den),=
8 C: =mJa ja;

Jens har forsøgt at ringe til H.P. Da han ikke kunne komme igennem, har han i stedet ringet til H.P.'s sekretær:

(A17) [TH/S2/119/Jens & Hans Pedersen/jo54 l. 1-8]

- 1 Jens: =>Han har vel [ikk'] skiftet nummer
ve[l,<]
2 Sec: [()Jah()
[N()ej,]=
3 =Nej det har han da rigtignok ikk'
4 Jens: >.hh Nåh.< .hh Han a' her bare ikk' i dag
måske
5 Sec: ()Jo():h Det a' han,
6 Jens: A' han det=[Jeg] har ringet på
femå'halvfjerds
7 Sec: [Ja]
8 Jens: sekså'halvtreds fem[å'tyve nul nul]

Jens har ringet til sin kone, Fie, der er på arbejde. Hun var optaget, og Jens bad sekretæren bede Fie om at ringe tilbage senere:

(A18) [TH/S2/9/Fie & Jens/Neg173 l. 1-11]

- 1 Jens: *Jah* det' Jens.
- 2 Fie: Ve' du tale me' [mĩg:]
- 3 Jens: [.hh] Ja har Kaj været der;
- 4 (.)
- 5 Fie: [Hva' for'en] Kaj skat;
- 6 Jens: [. h h h]
- 7 Jens: *Ø:hh:* Kaj >ovre fra motorfabrikken,<
- 8 Fie: Nej=
- 9 Jens: =>Har han ringet<
- 10 (.)
- 11 Fie: Ø::h Nej.

Af denne sekvens fremgår det, at B tidligere har fået udskrevet nogle piller, som hun ikke tager. I sekvensen indgår to eksempler på "har ringet"-formatet (i hhv. linje 1 og 9):

(A19) [Genbrugs l.1162-1173]

- 1 A: [(Hva') Har du] ringet ti' hende,
- 2 (.)
- 3 B: °*Ø*°=Ne:j det tror jeg jeg vi' ha det gjort
- 4 og annulleret den aftale
- 5 (0.9)
- 6 A: [du]
- 7 B: †Hv[o]rfor i alve:rden sku jeg ha=
- 8 =mi[n °(blodprøve)°]
- 9 A: [Jam' du har ikk] ringet o' sagt=
- 10 =jeg tar ikk de der tabletter
- 11 (0.3)
- 12 B: Ne:j ikk endnu,=
- 13 A: =N:å::;

Gruppe 3

Et opkald fra Fie til hendes mand, Jens:

(A20) [TH/M2/3/Fie & Jens l. 1-5]

- 1 Karina: 'Et' Karina,
- 2 Fie: (0.1) .hhH J()Ah det' AnneSophie Lindegård.=
- 3 Fie: =Jens har li': ringet te' mig.
- 4 Karina: J()erh du får ham li':,=
- 5 Fie: =TAK ska' du ha'hh.

A har ringet op. Af samtalen fremgår det, at han gerne vil tale med en anden end den, der tog telefonen:

(A21) [FaarDenLige l. 13-28]

- 1 A: He:j Katrine de:t Kalle?
2 B: Hej Kalle,
3 A: Hej he:j,
4 (0.4)
5 A: Ø:h Lotte har ringet,
6 (0.6)
7 B: °>Har hun< det;°
8 A: Det har hun nemlig,
9 (0.5)
10 B: Nå, ((flat))
11 (0.9)
12 B: Ja,
13 ?: Ja;
14 (2.6)
15 B: Du får hende lige,
16 A: Tak;

Fortsættelse af samtalen i (A18). Jens har fået et ubesvaret opkald og vil høre, om opkalderen også har forsøgt at kontakte hans kone, Fie:

(A22) [TH/S2/9/Fie & Jens/Neg173 l. 4-8]

- 1 Jens: Godt. (.) >.hh< Ej det var fordi han har
2 ringet hjem å' jeg ka' ikk' få fat i ham nu.
3 .hh[fh] Jeg regner me' det' min maling
4 Fie: [Nej.]
5 Jens: der' kommet å' så [ska' jeg ha' den hentet]

"Har/havde haft ringet"

B har ringet op. Af samtalen fremgår det, at den, han gerne vil tale med, ikke er hjemme:

(A23) [IkkeHjemmeDruk l. 82-90]

- 1 B: Arh:m' så vi jeg (bare) fange hende i morgen,
- 2 A: .hnfh ((snøfter)) (0.2) yes yes.
- 3 (0.9)
- 4 A: M' jeg ka' lige sige at a' du har haft ringet
- 5 ellers så,
- 6 (0.3)
- 7 A: Hvis hun (da) ikk' kommer så sent hjem.
- 8 B: J:a,=
- 9 A: =.hhhh [°(as)°
- 10 B: [Ja:, Det ka' vi oss' sige.

BE har tidligere i samtalen spurgt ind til det faktum, at AN forsvandt, da de var i byen sammen den forudgående fredag. Den efterfølgende samtale handler om at genfortælle/forhandle aftenens begivenheder:

(A24) [anne-og-beate l. 191-204]

- 1 BE: nå okay men altså så ringer du o' jeg sagde
- 2 rigtig mange gange til dig at du skulle komme?
- 3 (0.4)
- 4 BE: på Luux o' det ville du ikke?
- 5 (0.9)
- 6 BE: o' (.) [ja].
- 7 AN: [så] faldt jeg i søvn.
- 8 (0.6)
- 9 BE: gjorde du ((højt toneleje))
- 10 BE: nå okay for jeg troede nemlig jeg tænkte at
- 11 jeg (.) øh var helt vildt led nu fordi
- 12 at så glemte jeg h: [ha .h:] = ((griner))
- 13 AN: [hh]
- 14 BE: =så glemte jeg at du havde haft ringet fordi
- 15 at jeg var sådan ved at være rimlig
- 16 vissen ((smilestemme))

Dette er det samme eksempel som (A11). To kvinder, A og B, taler om at have hemmeligt nummer. Her er linje 4 i fokus:

(A25) [: Genbrugs l. 881-890]

- 1 B: =Ja:men Sofie;
2 (0.3)
3 A: Ja,
4 B: Jeg har da haft ringet ti' dig=
5 A: =Ja:?
6 B: Og hvor du har ringet op,
7 A: Ja, m' Det er jo (sådan at) jeg kan se 'et,

I denne sekvens fortæller B om et opkald. A's reaktion i linje 5 viser, at han ikke har talt med denne person (ved brugen af "Ellers" og "alle andre"):

(A26) [Skurvogn l. 14-18]

- 1 B: Mads Nyrup (.) han har haft ringet, ((skramlen))
2 (0.5)
3 C: ↑Nå
4 (5.0)
5 A: Ellers tror jeg jeg har snakket med stort set alle andre,

"Har haft x-et"

K har ringet til P, der arbejder i computerafdelingen på K's arbejdsplads. K's formål med opkaldet er at få hjælp med nogle computerproblemer. I beskrivelsen af sine problemer fortæller hun om et dokument, der muligvis er forsvundet:

(A27) [Kat7 l. 265-266]

- 1 P: men har det været et dokument som du har siddet
2 [o:g]
3 K: [ja d]et ha- væ- åbenbart været det dokument jeg
4 °har haft siddet° o' arbejdet *på* °°ikke°°,

Radioværten Lars (se (A1), (A2), (A3) og (A12)) har fået et opkald fra en pige, hvis forældre slår hende og hendes bror. Denne sekvens handler om pigens mulighed for at tale med en socialrådgiver:

(A28) [anita l. 453-464]

- 1 LAR: børnerådgivning du har oss en socialradsgiver,
2 (.)
3 ANI: jaerh,
4 (0.3)
5 LAR: ved du godt det,
6 ANI: °ja det ved jeg godt jeg har haft snakket med
hende°,
7 ANI: [.hh °sa° .hh]
8 LAR: [du har snakket med hende].
9 ANI: ja ja.
10 (0.2)
11 LAR: o' hva o' hva o' hva o' hva ha siger hun,
12 ANI: .hh jam altså- (0.3) der er sån: (.) kommunen
havde
13 blandet sig på en lidt dårlig måde for de var
14 blevet uvenner .hh med min familie ikk?
15 (.)
16 LAR: jaer?
17 ANI: .hh sa:: e:hm altså- (0.2) sa de har ikk rigtig
18 blandet sig mere andet end de bare sendte mig
op-
19 (.) på Hillerød sygehus ikk?